

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. XX. Abortus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

conditione, non verò ex injusta occasione: nisi occasione illata mortis in loco alieno, vel extra Patriam, majores sumptus facere fuisset necessarium; nam tunc est restituendum damnum emergens.

17. Sed quaeritur, an homicida teneatur solvere debita creditoribus occisi?

Resp. Negativè; quia, nec in foro externo, quod est cultus justitiæ, datur actio creditoribus contra occisorem, nec in interno conscientiae, interrogatur occisor, si occisus haberet creditores. Limitatur, nisi occiderit animo nocendi creditoribus; nam tunc erit causa moralis damni creditorum, juxta cap. Si culpa tua, de injuriis, ubi hæc sunt: *si culpa tua est damnum, vel injuria irrogata, seu alius irrogantibus opem fore tulisti, aut hac imperitia tua, seu negligentia evenerunt, jure super his satisfacere te oportet.*

Unde sequitur; quòd si illicitum sit hominem occidere ad defendendum honorem, & bona fortuna, à fortiori sit etiam ad defendenda jura in ipsa bona, & impediendum, ne quis Præbendam, aut Cathedram consequatur; nam bona in spe, & jus ad rem, minus valent, quàm bona, quæ possidentur, & jus in re. Tunc quia, Respublica habet jus publicum defendendi ferro, & armis privata jura: ergo nulli alteri id licet, sed ad ipsam recurrendum est pro injuriis, quas quis ab alio recipit, ut contra reos juris remedia adhibeat.

CAPUT XX.

Prop. XXXIV. & XXXV. ab Innoc. XI. Sc. Abortu.

1. PROP. 34. *Licet procurare abortum ante animationem factum, ut puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.*

PROP. 35. *Videtur probabile, omnem fatum, quamdum in utero est, curere anima rationali; & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.*

Cum familiare sit pluribus, sive maribus, sive feminis, ut libidinis, sine periculo jacturæ honoris frequentius indulgere possint, herbas, & alia sterilitatis venena, vel pocula præbere, & respectivè sumere, vel suadere, & consulere, ut sumantur, ad effectum non concipiendi, vel extinguendi fatum; ideo Confessario ad assumptum muneris debitum injucundum non erit infra ponenda, occasione præfatarum propositionum, animadvertere.

2. Et I. ponderet, DD. omnes contra Authores propositionis 35. convenire factum in utero matris anima rationali informati, statim ac formati, & organizati sit, sed in assignando puncto temporis non conveniunt ut infra n. 3.

II. Ponderet esse omninò certum, quòd priusquam proles nascatur, informata sit anima rationali; quòd habetur ex 1. Lucæ: ubi de Joanne Baptista in utero matris existente dicitur: *ut audivit salutationem Mariae Elisabeth, exultavit infans in utero ejus.* Nec subsistit responsio ab-

secen-

ferentiam fuisse tunc animatum anima sensitiva, non verò rationali; nam, omisso, quod de anima irrationali (quale est, quod solum anima sensitiva vivit) non verificatur, quod sit infans, nec, quod possit exultare, & gaudere: directè falsitas responsionis concluditur ex alio ejusdem capitis textu: *Et Spiritu Sancto replebitur, adhuc ex utero matris sue*: nisi autem animam rationalem habuisset, non potuisset in matris utero Spiritu Sancto repleti. Dicitur autem per miraculum fuisse Joanni animam rationalem infusam, abique necessitate asseritur, & sine fundamento in generatione hominis ad miracula recurritur. Animatio post Innoc. decretum in dubium amplius revocari non potest; nec affirmari probabile esse, quod pro toto tempore, quo est in matris utero, careat fetus anima rationali.

3. *Quæritur, quando nam fetus animari anima rationali dicatur?*

Resp. DD. non conveniunt: alii pro masculis assignant 30. diem: alii 32. alii 40. & alii 42. pro foeminis verò, quidam 40. alii 70. & alii 80. Ratio diversitatis, & cur non eodem tempore animentur, solet esse diversa caliditas, vel frigiditas matris, Communiter tamen apud Quarta sum. ver. Abortus num. 5. Layman. lib. 3. tra. 3. par. 3. cap. 5. num. 3. asseritur maribus citius animam infundi, quam foeminis; masculis post quadragesimum, & foeminis post octogesimum diem à conceptione. Vide Gloss. in Clement. un. de sum. Trinit. 14. ver. simul. ac ad cap. cum enixa dist. 5.

4. *Sed quid, si dubitetur, an sit masculus, vel foemina?*

Resp. Præsumendum est, factum esse animatum post quadraginta dies; nam tutior pars est eligenda.

5. *Sed dubitabis, an dubitans factum esse animatum, & ipsum occidens, adans causam abortui sit irregularis?*

Resp. Affirmativè; nam in dubio facti, cui est annexa censura, & irregularitas, debet quis se gerere excommunicatum, & irregularem, cap. ad Audientiam de homicidio, quia in dubiis semitam debemus eligere tutiorem, ut ibi text.

6. *Sed quid, si alleget se non habuisse intentionem, & propositum occidendi factum?*

Resp. Est irregularis, quia jam cooperatur morti factus, cap. sicut il 2. de homicid. & homicida formaliter est, quia concūrit ad necem hominis; nam factus animatus homo est, cum anima rationali, & corpore constet: ad differentiam ejus, qui efficit, vel cooperatur ad ejectionem factus inanimis, qui non formaliter, sed reductivè est homicida, ex quo tollat vitam ei, qui eam habet, non in actu, sed in potentia, cap. si aliquis eodem tit. ubi Gloss. in ver. ut homicida, notat, irregularitatem non incurri, nisi homo iam animatus interficiatur, vel ejus interfectioni cooperetur.

7. *Quæritur, contra quam virtutem facit, qui procurat abortum factus?*

Resp. Contra justiciam: nam occidit innocentem, quod est intrinsecè malum, & injuriam facit factui, qui jus habet, ut sibi non inferatur tale damnum. Si factus non sit animatus, privatur vita, ad quam est in potentia, seu impeditur, ne vivat; si verò animatus sit, tollitur ab eo vita, quam habet, & cum morte temporali

(Ddd) 3

porali infertur mors aeterna; idèò gravius peccatum est secundum, quam primum; & si procurans, vel consulens sit Pater, vel Mater, peccat etiam contra pietatem.

Advertastribus modis verificari, quod procuretur abortus I. Impediendo, ne factus, sequuta copula, concipiatur. II. Ut, jam conceptus, antè animæ rationalis infusionem, ejiciatur ex utero. III. Ut post ejusdem animæ infusionem, ita immaturè pariat, ut pereat, & vivus non edatur: sive id contingat percussionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribus, auxilio, consilio, favore, vel aliis etiam incogitatis modis. Propterea, cum malitia abortus consistat in hoc, quod tendat ad pueri occisionem formalem, vel virtualem, peccatum erit gravius, vel levius, pro ut magis ad perfectum homicidium accedit. Gravis itaque, & lathalis culpa est, si conceptio impediatur: gravior, si postquam est conceptus fetus, extinguatur: & gravior, si post animationem occidatur: in hoc tertio sensu excommunicantur, quotquot abortum causant, vel consulunt, vel eidem scienter cooperantur, sive causa principales sint, sive sociæ, aut consociæ, ut loquitur Sixtus V. *const. effrenatam*, de qua infra n. 16.

8. Quæritur, *accidit mulier, qua se accusat*: Pater, à paucis diebus, insufficientibus ad animationem fetus, concepti ex viro meo, & quia experta sum in aliis partibus difficultatem pariendi, & periculum mortis, ad istud vitandum, peto, an possim sumere mendicamenta apta ad expellendum fetum?

Resp. Negative; & debet esse commu-

ne id matri non licere, non modo, si fetus sit animatus, ne defectu baptismatis perdat vitam æternam; quam mater tenetur ex Charitate præferre bono temporali vitæ propriæ; verum etiam, si nondum factus animatus sit deducitur ex præscripta propositione, quæ alleit: *licet procurare abortum ante animationem factus, ne puella deprehensa gravida occidatur, vel infametur*; ergo non licet expellere fetum inanimatum pro vitanda occisione, aut infamia matris; sed si ad vitandum periculum mortis matri liceret sumere remedia expulsiiva fetus, jam liceret expellere fetum pro vitanda occisione matris, ergo non licet: directa enim procuratio abortus est absolute illicita, adeoque in nullo casu prudenter eligibilis. Tum quia, est probabile, quod mater in partu, non decedat, sicut alius contigit; occisio autem fetus est omnino certa, ergo ad evitandum probabile periculum mortis in matre, non est assumendum pro medio certa occisio fetus innocens. Nec in casu verificatur, quod fetus sit injustus aggressor vitæ matris; adeoque, quòd liceat eum necare; nam licita est occisio injusti aggressoris, sed cum moderamine inculpate defensionis, cum scilicet est certa, & inevitabilis mors aggressi, si non occidatur aggressor, sed in casu mors matris non est certa, & est spes vitandi. Tum quia, mater voluntarie tali periculo se exponit. Tum quia, fetus in ordine ad matrem innocens est.

9. Sed quid, dicendum, si pregnans sit graviter infirma, & nisi sumat mendicamenta tendentia ad expulsionem fetus, mortem non effugiet?

Resp.

Resp. Casus de facili potest in praxi occurrere, ad quem non omnium est una responsio. Duplex ad propositum distinguitur medicamenti genus: alterum, quod directè tendit ad occidendum fetus, & ipsum ejiciendum: alterum, quod solum respicit sanitatem matris, ut venæ scissio, pharmacum humoris purgativum &c. quæ aliquando solent nocere fetus (hoc dicitur medicamentum indirectè tendens in fetus detrimentum) modo. Si fetus animatus sit, non licet dare prægnanti graviter infirmæ pharmacum ul-
lum, ex quo cum salute matris, sequatur, etiam indirectè fetus mors; propter rationem allegatam *num. 7.* nam ordo charitatis christiana exigit, ut vita spiritualis animati fetus præferatur vitæ corporali ipsius matris.

Sed id limitant DD. nisi judicetur matrem, simul cum fetu morituram; tunc enim putant licere matri præbere medicinam, ex qua sequatur probabilis spes vitæ ipsius cum periculo abortus, cum in pari casu, & necessitate mater debeat prius respicere, & consulere sibi, quam proli. Verùm, quia damnum fetus foret certum, & spes vitæ matris, ac mors fetus cum illa matris, solum probabilis; idè in casu relinquatur mater in manu Creatoris.

Si verò sit inanimis, dicendum etiam, nec licere foeminae gravida sumere pharmacum, vel venam aperire ad conservandam suam vitam, quando pharmacum, & venæ scissio non esset ad hoc conducens, nisi quatenus interficeret infantem, quia tunc directè, & per se intenderetur occisio fetus, quod, ut diximus, est in-
trinsècè malum, & illicitum. Nec fetus

in casu reputatur injustus aggressor vitæ matris, cum potius sit infirmitas. Cum intentione tamen directà ad sanandam matrem illicitum non existimant Authores, posse matrem graviter infirmam sumere pharmacum per se, & ex natura suæ ordinatum ad salutem ipsius, & non ad damnum fetus inanimis, quamvis per accidens in isto nocentem sequatur: tunc enim interfectio fetus non intenditur, tamquam finis, aut medium ad conservandam vitam propriam.

10. Sed difficultas est, quando censeatur per accidens, & indirectè sequi damnum fetus?

Resp. Judicium relinquatur prudentiæ, & doctrinæ periti medici. Crediderit tunc non censeari per accidens, sed per se, & directè sequi, cum frequenter, & ut in pluribus extali, vel tali medicamento damnum inferatur.

11. Queritur, *an puella, que omnino invitæ, & inculpabiliter passa est violentiam à viro, & gravida effecta est, possit licite ad evitandam infamiam in populo, & occisionem à parentibus, fetum, saltem inanimem, expellere?*

Resp. Aliquibus placet affirmativa sententia, quia factum non est, ut quis sine propria culpa tantum damnum sustineat. Tum quia, fetus in utero est injustus aggressor vitæ puellæ, quilibet autem potest se defendere contra injustum aggressorem, etiam occidendo illum.

Contra quos est Innoc. nam Pontifex absolutè, & universaliter damnat opinionem, quæ doceat licere expulsionem fetus inanimis propter vitandam infamiam, aut occisionem foeminae corruptæ,
sed

sed hoc ipsum præfati affirmant, ergo contra decretum discurrunt, ergo non licet puellæ abortum procurare. Cum moderamine inculpata tutelæ est quidem licita defensio occisiva iniusti aggressoris ex dictis lib. 1. cap. 13. nu. 10. sed in casu, nec fetus est iniustus aggressor, sed innocenter se habet, nec ejus expulsio est unicuique medium ad mortem vitandam; nam posset evadi beneficio alicujus consanguinei, vel Ordinarii per reclusionem in monasterium; idem resolas id puellæ non licere.

12. Deinde procuratio abortus est ab intrinseco mala, nociva speciei humanæ, & ipsius multiplicationi, ergo omnino illicita, & datur stricta obligatio ipsam non procurandi; nec potest id ex quovis sine honestari; cum, nec propter quodcumque bonum, etiam vitæ, liceat minimum peccatum committere.

13. Sed quid, si puella Confessario significet, ex viro, quem turpiter cognovisti, concepisti, & ne talis cognoscat, aut tali vivam dedecore, parata sum me occidere: habeo ad hoc paratum venenum: statim ac discessero, illud bibam, vel gladio me confodiam: volo mori potius, quam infamis vivere; quaeritur, an Confessarius possit ei suadere: propositum te occidendi dimittas, non enim desunt media ad extinguendum abortum: hoc, vel illud sumas?

Resp. Multorum sententia est, licere Confessario abortum consulere, nam id est minus malum, quam mors Puellæ, quæ secum trahit abortum, & necem prolis; nec tunc per eos, censetur cooperari, vel influere in abortum, sed solum consulere minus malum; ut, quod

non committat duplex homicidium; exemplum ponunt in Petro parato furari, & occidere Paulum: dum quis eum videt nolle ab utroque cessare, ajunt, posse consulere minus, furtum nimirum: nec in tali casu influit in furtum, quia ad id Petrus jam est paratus, sed influit solum, ut non occidat; fundantur in eo universalissimo principio: de duobus malis minus est eligendum.

14. Quorum sententiæ resistit decretum Innoc. nam per decretum statuitur, non licere procurare abortum fetus inanimis, ne puella deprehensa gravida infametur, sed ipsa sententia id licere concludit, ergo repugnat decreto. Neque verum est, Confessarium non cooperari abortui; nam revera consilium præbet, directè tendens in damnum fetus; & de præbente consilium verificatur, etiam abortum procurare, juxta disposita à Sixto V. in alleg. const. Effrenatam. Propterea Confessarius abortum suadere non debet; nam semper ipse habetur directè innocentis occisio, quæ allumeretur, ut medium ad impediendam illam culpabilis Puellæ; sed totus esse debet, & conari, ut puellam removeat à concepto proposito; quod si non proficiat, eam Deo commendat. Sed videat, ne novita Confessionis extra ipsam utatur, vel apud Parentes, aut alios, ad effectum, ut impediant; nam sigillum Confessionis frangeret, quod in nullo casu licet.

15. Adductum axioma de duobus malis minus, &c. valet solum in malis physicis, & quando est necessitas eligendi alterutrum, non in peccatis, quia peccatum non est eligibile, nec ipsum eligere necessitatur: nam non peccamus eligendo,

do, quod eligimus necessariò, quia ex August. *nihilus peccat in eo, quod vitare non potest*, v. S. Th. cit. q. 43. art. 7. ad 5. In malis itaque physicis illud verificatur: & exemplum sit: est intans in periculo, ut decedat sine baptismo: hæreticus mihi, districto gladio, mortem minatur, si baptizem: sum in necessitate eligendi mortem temporalem mei, vel damnationem æternam infantis permittere: deo eligere illam, ut minus malum. In peccatis autem non concludit: & ideo parato occidere, vel furari, neutrum possum consulere, quia præfatus non est in necessitate eligendi unum, vel alterum, ergo imprudenter unum, vel alterum consulo. nam semper consulo peccatum, quasi foret eligibile.

16. Quæritur, quomodo se gerere debeat Confessarius cum penitente, exponente, se procurasse abortum?

Resp. Interroget, an factus fuerit animatus, vel inanimatus; si inanimis sit, modò aliàs sit capax, potest absolvere; si verò sit animatus, non potest, cum sit excommunicatus excommunicatione reservata Ordinario juxta const. Greg. XIV. incip. *Sedes Apostolica pia mater* 8. Bull. tom. 1. per quam moderatur illam Sixti V. *Effrenatam* 37. ibid. Unde sciendum Sixtum V. cum aliis pœnis statutis contra procurantes aliquo modo abortum factus, si vè animatus, si vè inanimis, decrevit excommunicationem ipso facto inentendam, Sedi Apostolicæ reservatam; Greg. autem, quantum ad pœnas, latas in procurantes abortum factus non animatus, aut exhibentes mulieribus, vel sumentes venena sterilitatis, Const. revocavit, & reduxit ad terminos juris com. *Matthæi de Cautela Confessi.*

munis, Sacrorum Canonum, ac Conc. Trid. dispositionem; quantum verò ad pœnas iisdem impostas post animatum factum, eam moderatur solum, quòd absolutionem ab excommunicatione, & peccato, quam Ordinariis locorum reservavit; à quibus potest quilibet Confessarius approbatus absolvere, modò ad id specialem deputationem obtineat.

Propièrèa ponderent Confessarii. I. Non sufficere se habere facultatem, utrumque absolvendi à reservatis Episcopis, sed necessarium esse, esse specialiter deputatos ad hos casus, ut scilicet in facultate individuò exprimat, quòd possit absolvere delinquentes circa abortum factus animati, ut expressè const. Greg.

II. Quòd censura non incurritur, nisi effectu mortis sequuto, seu, ut re ipsa abortus animati factus sequutus fuerit, & nisi scienter abortus procuretur, ut ibid. Sixtus.

III. Hic Romæ potest quivis Sacerdos approbatus absolvere ab excommunicatione incurfa propter abortum factus animati, quia hic solum prohibentur Confessores absolvere à casibus reservatis Pontifici, & Sedi Apostolicæ.

17. Sed quid, si pœnitens dixerit, probabile erat, quòd non fuerit animatus.

Resp. Eum absolvere nequit; nam reus est homicidii; adeoque excommunicatus, quia potuit in re hominem occidisse, arg. ex cap. *ad audientiam*, & cap. *petitio de homicid.* Etenim, dum probabile est non esse animatum, probabile est etiam animatum esse (nam probabilitas, non facit evidentiam de una parte,

(Ecc)

te,

te, quinimodò formidinem relinquit de opposito) ergo, qui circa eum delinquit usque ad ejectionem ex utero, & cum damno, ut ad vitam non veniat, exponitur periculo proximo occidendi hominem, qui autem simili periculo se exponit, jam reus est homicidii: cum in moralibus ejusdem malitiæ sit constituere se voluntariè in morali, & proximo periculo committendi aliquod crimen, & illud committere, ergo. Propterea, dum mihi est probabile id, quod à longè video esse hominem, & probabile esse feram, homicidii reus ero, si telum in eum dirigam, & sclopum explodam, quia me constituo in probabili periculo proximo occidendi hominem; & excommunicationem incurro, si hominem occidam, quamvis fuerit mihi etiam probabile, quod esset fera; dum pro hominis occisione sit censura imposita.

CAPUT XXI.

Prop. XXXVI. & XXXVII.

ab Innoc. XI. &c.

Furtum.

1. PROP. 36. Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

PROP. 37. Famuli, & famule domesticæ possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

Præsentēs propositiones spectant ad instructionem de furto dandam Confessione, idè de ipsius natura, & furtis, quæ

famuli in rebus dominorum committunt, aliqua dicenda sunt.

Ex cap. 9. num. 5. notetur discrimen inter necessitatem extremam, gravem, & communem; & quæ dicantur bona superflua naturæ, & superflua statui, ac, ex quibus superfluis teneantur divites elemosynas elargiri.

2. Notetur pariter, extra controversiam esse, licere extreme indigenti ad subveniendum sibi, ne fame pereat, ex rebus alterius necessaria sumere; nec tunc furtum committitur, ut probat D. Thomas 2. 2. qu. 66. art. 7. in corpore, nam pro eo statu omnia ad communitatem redeunt: divisio enim, & appropriatio rerum est introducta jure Gentium (lege minime per homines statuta, quam servare debent omnes Gentes) ob bonum, & pacem Orbis, sed jus Gentium non derogat legi naturæ, qua omnia in extrema necessitate sunt communia, ne Orbis pereat, ergo &c. Consequenter injuriam non facit domino rei, qui invitus esse non potest, sed potius credi debet, quod permittat, juxta Gloss. in cap. si quid de furt. in verb. possit.

2. Sed quaeritur, quare in extrema necessitate sit licitum aliena surripere: & propter necessitatem famis; v. g. excuser à furto, & ab homicidio, si propter necessitatem me defendendi, meam invasorem occidam, & in necessitate ad vitam salvandam, non excuser à voluntaria seminis effusione?

Resp. De hac re vide infra cap. 28. Sed discrimen est, quia primo casu jus naturale subvenit, & excusat, cum propter necessitatem res sit facta communis; in secundo verò, ut cit. Gloss. loquitur, ego non interficio, quia aliud non intendo, quam